

## Mit várhatunk a cseh uniós elnökségtől?

A mai nappal hat hónap erejéig Csehország veszi át az Európai Unió Tanácsának soros elnöki tisztségét Franciaországtól. Az Ukrajna elleni orosz agressziót követően – amely a francia elnökségi terveket is borította – Prága egy különösen nehéz világpolitikai helyzetben veszi át az uniós kormányrudat. Mi a cseh elnökség programja, prioritásai, melyek lesznek a legnagyobb kihívások, amelyekkel szembe kell néznie Prágának az EU soros elnökeként?

Petr Fiala cseh kormányfő 2022. június 15-én beszélt a cseh soros elnökség célkitűzéseiről, prioritásairól és teendőiről, amelynek hivatalos mottója az „Európa mint feladat – Újragondolás, újraépítés, megerősítés” (Europe as a Task: Rethink, Rebuild, Repower).<sup>1</sup> Fiala elmondta: az Ukrajna elleni orosz agresszió megmutatta, hogy szabadságunk és biztonságunk ma éppúgy veszélyben van, mint a múltban, a szabadságunkért folyamatosan küzdenünk kell.

Az orosz–ukrán háború nem csupán a francia soros elnökség,<sup>2</sup> illetve az elnökségi trió<sup>3</sup> programját alakította át,<sup>4</sup> de a cseh elnökséget is újratervezésre készítette:<sup>5</sup> Prága korábban azt tervezte, hogy féléves elnökségének kiemelt feladatait egyebek között a koronavírus-járvány következményeinek felszámolása, a klímaváltozások, valamint a migrációval és a biztonsággal kapcsolatos problémák alkothatnák. Ehhez képest a cseh elnökség az alábbi öt fő prioritásra épül:<sup>6</sup> az ukrajnai menekülthullám kezelése és Ukrajna újjáépítése; az Európai Unió energetikai biztonsága; védelmi képességeinek megerősítése; az európai gazdaság megerősítésének stratégiája; a demokratikus intézmények megerősítése (a prioritások már június 8-án kiszivárogtak).<sup>7</sup>

1. *Ukrajna.* Az ukrajnai menekülthullám kezelésével és Ukrajna újjáépítésével kapcsolatos prioritás Petr Fiala június 15-i beszédének leghangsúlyosabb részét képezte. A cseh miniszterelnök elmondta, hogy Ukrajna orosz megszállása

<sup>1</sup> Az Európai Unió Tanácsának Cseh Elnöksége 2022a.

<sup>2</sup> TÁRNOK 2022a.

<sup>3</sup> Az Európai Unió Tanácsa 2021.

<sup>4</sup> NAVRACSICS 2022.

<sup>5</sup> *Öt témával fog kiemelten foglalkozni a cseh uniós elnökség 2022.*

<sup>6</sup> Az Európai Unió Tanácsának Cseh Elnöksége 2022b.

<sup>7</sup> BERTUZZI 2022.

a második világháború vége óta a legnagyobb népességmozgást váltotta ki Európában, amely a 2015-ös migrációs hullámot is messze meghaladja. A cseh elnökség az Európai Bizottsággal együttműködve az uniós források rugalmas felhasználhatóságára fog törekedni, illetve olyan struktúrák létrehozásán fog dolgozni, amelyek lehetővé teszik a leginkább érintett tagállamok, szervezetek és a civil szektor támogatását. A cseh elnökség Ukrajnával kapcsolatos másik fontos feladata – az elnökségi vállalások értelmében – Ukrajna háború utáni újjáépítése lesz, összpontosítva a kritikus infrastruktúrák helyreállítására, az alapvető szolgáltatások biztosítására és az általános gazdasági stabilitás erősítésére.

A cseh elnökség számára prioritás az Ukrajna szuverenitásának és területi integritásának megvédésére irányuló uniós eszközök és programok támogatása, beleértve a szankciók további szigorítását is. Prága szerint az EU és tagállamai által Ukrajnának nyújtott politikai és katonai támogatás alapvető közös érdek Európa biztonságának biztosítása érdekében.

2. *Energia.* A cseh kormány álláspontja szerint az EU nem függhet teljes mértékben olyan országoktól, amelyek közvetlenül veszélyeztetik biztonságát, ezért meg kell szüntetnie az orosz gáztól, olajtól és széntől való függőségét. Bár az EU iparának szén-dioxid-mentesítése és a földgázról a hidrogénre való átállás egy fontos cél, a cseh elnökség a legfőbb rövid távú célkitűzésre, vagyis az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség megszüntetésére fog összpontosítani. Az unió energetikai biztonsága jelenleg sürgetőbb kérdés, mint a zöld átállás – áll az elnökségi prioritásokról szóló dokumentumban.

A cseh elnökség kiemelt figyelmet kíván szentelni a magas energiaárak okozta negatív társadalmi és gazdasági hatások csökkentésére. A cseh miniszterelnök figyelmeztetett, hogy az EU éghajlati kötelezettségvállalásaival kapcsolatos energiaátállást gazdaságilag és társadalmilag érzékenyen kell végrehajtani, hogy ne veszélyeztessék a polgárok életszínvonalát és az ipar versenyképességét. Az elnökség továbbá a *RePowerEU* csomag végrehajtásának előmozdítására is vállalást tett, amely az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és megújuló energiaforrásokra való gyorsabb átállást, az energiamegtakarítást, illetve a diverzifikáltabb forrásokra való átállást foglalja magában.

3. *Védelem.* „Az Ukrajna elleni orosz agresszió számos biztonsági pillérünket megingatta, meggyengítette és felfedte az európai biztonsági szerkezet gyengéit” – szögezte le Petr Fiala. A cseh elnökség ezért a biztonsági és védelmi képességek megerősítésére kíván összpontosítani, különösen a NATO keretén belül, ahol prioritás lesz a Stratégiai Iránytű kulcsfontosságú területeinek

végrehajtása. Emellett a cseh elnökség azt is ígéri, hogy költségvetési támogatást fog javasolni az európai hadseregek fegyverzetének megújításához.

Prága további prioritása a kiberbiztonság. A cseh elnökség vállalása értelmében kiemelt figyelmet szentelnek majd a kiberfenyegetésekre és az új technológiák geo- és úrpolitikai összefüggéseire, az uniós intézmények, szervek és ügynökségek kiberbiztonságára, valamint tervbe vették a Hibrid Eszköztár (*Hybrid toolbox*) fejlesztését is.

4. *Gazdaság.* Prága szerint az EU-nak drasztikusan csökkentenie kell az ellenséges rezsimektől való függőségét. Mivel azonban a teljes önellátás jelenleg nem lehet életszerű lehetőség az EU számára, a stratégiai ellenálló képesség növelése érdekében elengedhetetlen a saját termelési kapacitásokon alapuló technológiai versenyképesség célzott támogatása, valamint a világ demokratikus nemzeteivel folytatott szabadkereskedelem elmélyítése. A cseh elnökség célja a mielőbbi megállapodások elérése a demokratikus államokkal kötött kereskedelmi egyezmények terén, valamint a transzatlanti együttműködés elmélyítése az EU–USA Kereskedelmi és Technológiai Tanácson (*EU-US Trade and Technology Council – TTC*) belül, a hangsúlyt a stratégiai együttműködésre helyezve.

A cseh kormány értelmezésében a Covid-19-világjárvány és az Ukrajnával szembeni orosz agresszió felfedte a globális ellátási láncok törékenységet, ezért meg kell erősíteni azok ellenálló képességét, különös tekintettel az IT ellátási láncokra. A digitális belső piac elmélyítése érdekében a cseh elnökség törekedni fog a polgárok személyazonosságának biztonságos igazolására szolgáló eszköz, az európai digitális személyazonossági tárca (*European Digital Identity Wallet*) létrehozására.

5. *Demokrácia.* Bár június 15-i beszédében Petr Fiala egyáltalán nem tért ki erre a prioritásra, egyfajta „kötelező elemként” a demokratikus intézmények megerősítése a cseh elnökség ötödik célkitűzése. A cseh kormány a demokrácia és a jogállamiság értékeinek megőrzésére, illetve az ezen értékeket támogató célkitűzésekre és eszközökre kíván összpontosítani, ideértve a politikai pártok átlátható finanszírozását, a tömegtájékoztatás függetlenségét és a polgárokkal folytatott nyílt párbeszédet. Az elnökség további prioritása az alapvető jogok és szabadságjogok tiszteletben tartásának előmozdítása a digitális térben.

A cseh elnökség szándéka, hogy hasznosítsa az Európa jövőjéről szóló konferencia során összegyűjtött gondolatokat, és teret nyisson a párbeszéd folytatására. Az ifjúság európai évének (2022) végrehajtása során az elnökség vállalása szerint hangsúlyt fektet majd a fiatalokkal folytatott párbeszéd javítására és a politikai és szakpolitikai folyamatokban való részvételük előmozdítására. Az elnökség támogatni kívánja továbbá az emberi jogokról

és a demokráciáról szóló európai cselekvési terv (*European Action Plan on Human Rights and Democracy*) végrehajtását is.

Az elnökségi program a francia elnökség által kényszerhelyzeti újratervzés eredményeként megkezdett irányvonal folytatására épül, illetve az idén januárban hivatalba lépő új cseh kormány programjának európai léptékű megvalósítását is jelenti. A januári elemzésünkben foglaltak érvényesülni látszanak:<sup>8</sup> az új cseh kormány nagyobb figyelmet szentel a nyugat-európai kapcsolatok mélyítésének és az európai politikai fősodorhoz való közeledésnek, ezzel párhuzamosan pedig a V4 csoporttól való távolságtartás figyelhető meg Prága részéről. Erre a nyugat-európai közeledésre az orosz–ukrán háború is „rásegített”, hiszen Prága a konfliktus eszkalálódása óta aktívan támogatja Kijevet az orosz agresszorral szemben viselt harcukban,<sup>9</sup> ideértve a fegyverszállításokat is, valamint a kemény kommunikációt Oroszországgal szemben. Ez a fajta kommunikáció az elnökségi prioritásokról szóló dokumentumból is egyértelműen kitűnik (lásd a prioritások ismertetését).

A háború nem meglepő módon a cseh elnökség legnagyobb kihívása lesz, azonban az orosz agresszióval, illetve az arra adott európai válaszokkal kéz a kézben jár több olyan nehézség, amely történetének egyik legnagyobb kihívása elé állítja az Európai Uniót, és ezzel a soros elnök Csehországot is. Az energiabiztonság, illetve a kontinens energiaellátása az Oroszország elleni szankciók árnyékában, illetve a részben háború okozta inflációs válság bizonyosan sok fejfájást okoz majd a következő fél évben.<sup>10</sup>

Normális esetben egy visegrádi ország soros elnöki tisztsége jó lehetőségeket teremt a magyar érdekek érvényesítésére is, ez a tétel most azonban korlátozottan érvényesül. A cseh „válságelnökséget” olyan témák határozzák meg, amelyekkel kapcsolatban a magyar kormánynak jelentős vitái vannak nem csupán az unió brüsszeli vezetésével, de legszorosabb szövetségeseivel is.

Csehország második az „elnökségi trióban” Franciaország után és Svédország előtt.<sup>11</sup> Magyar szempontból ennek azért is van különös jelentősége, mert napra pontosan két év múlva, 2024. július 1-jén hazánk veszi át a Tanács soros elnöki feladatait a spanyol–belga–magyar elnökségi trió utolsó tagjaként.

A magyar elnökség tehát karnyújtásnyira, kétéves időtávon belülre került, amelynek az Európa Stratégia Kutatóintézet is kiemelt figyelmet szentel.

---

<sup>8</sup> TÁRNOK 2022b.

<sup>9</sup> TÁRNOK 2022c.

<sup>10</sup> BAYER 2022.

<sup>11</sup> Az Európai Unió Tanácsa 2016.

## Mit várhatunk a cseh uniós elnökségtől?

Kutatóintézetünk most induló két és fél éves kutatási projektjének közép-pontjában a magyar elnökség áll – a következő 24 hónapban úgy vizsgáljuk az uniós szakpolitikákat, hogy közben kiemelt figyelmet fordítunk a magyar elnökség előtt álló kihívásokra, a magyar elnökség szempontjából legrelevánsabbnak tűnő területekre; ezt követően pedig a magyar elnökség hat hónapját is a legszorosabb figyelemmel kívánjuk követni.

2022. július 1.

### Felhasznált irodalom

- Az Európai Unió Tanácsa (2016): *A Tanács 2016/1316 számú határozata a Tanács elnökségének gyakorlásáról szóló európai tanácsi határozat végrehajtási rendelkezéseinek megállapításáról és a Tanács előkészítő szerveinek elnöki tisztéről szóló 2009/908/EU határozat módosításáról*. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016D1316&from=EN>
- Az Európai Unió Tanácsa (2021): *A stratégiai menetrend továbbvitele. A Tanács 18 hónapra szóló programja (2022. január 1. – 2023. június 30.* Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14441-2021-INIT/hu/pdf>
- Az Európai Unió Tanácsának Cseh Elnöksége (2022a): *Message from the Prime Minister*. Online: <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/en/news/message-from-the-prime-minister/>
- Az Európai Unió Tanácsának Cseh Elnöksége (2022b): *Priorities of the Czech Presidency of the Council of the European Union in 2022*. Online: [https://czech-presidency.consilium.europa.eu/media/fk3pihaw/eng\\_priorities.pdf](https://czech-presidency.consilium.europa.eu/media/fk3pihaw/eng_priorities.pdf)
- BAYER, Lili (2022): Czech Republic Braces for Rocky EU Presidency amid Ukraine War, High Inflation. *Politico*, 2022. június 23. Online: [www.politico.eu/article/czech-presidency-council-of-the-eu-ukraine-inflation-energy/](https://www.politico.eu/article/czech-presidency-council-of-the-eu-ukraine-inflation-energy/)
- BERTUZZI, Luca (2022): LEAK: The Five Political Priorities of the Upcoming Czech Presidency. *Euractiv*, 2022. június 9. Online: [www.euractiv.com/section/eu-council-presidency/news/leak-the-five-political-priorities-of-the-upcoming-czech-presidency/](https://www.euractiv.com/section/eu-council-presidency/news/leak-the-five-political-priorities-of-the-upcoming-czech-presidency/)
- NAVRACSIGS Tibor (2022): Egy geopolitikaivá vált elnökség. *Ludovika.hu*, 2022. június 30. Online: [www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/06/30/egy-geopolitikaiva-valt-elnokseg/?fbclid=IwAR0XtpunTsidXkCMwVY84Ns3Nc7XfXFntmpHIYOtWeqn1Q72S-noiqVZ0A](https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/06/30/egy-geopolitikaiva-valt-elnokseg/?fbclid=IwAR0XtpunTsidXkCMwVY84Ns3Nc7XfXFntmpHIYOtWeqn1Q72S-noiqVZ0A)
- Öt témával fog kiemelten foglalkozni a cseh uniós elnökség. *Ma7.sk*, 2022. június 15. Online: <https://ma7.sk/nagyvilag/ot-temaval-fog-kiemelten-foglalkozni-a-cseh-unios-elnokseg>
- TÁRNOK Balázs (2022a): Mit várhatunk a francia uniós elnökségtől? *Ludovika.hu*, 2022. január 10. Online: [www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/01/10/mit-varhatunk-a-francia-unios-elnoksegtol/](https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/01/10/mit-varhatunk-a-francia-unios-elnoksegtol/)
- TÁRNOK Balázs (2022b): Veszélyt jelent-e a V4 egységére az új cseh kormány? *Ludovika.hu*, 2022. január 25. Online: [www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/01/25/veszelyt-jelent-e-a-v4-egysegere-az-uj-cseh-kormany/](https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/01/25/veszelyt-jelent-e-a-v4-egysegere-az-uj-cseh-kormany/)
- TÁRNOK Balázs (2022c): A visegrádi együttműködés jövője a háború árnyékában. *Ludovika.hu*, 2022. április 19. Online: [www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/04/19/a-visegradi-egyuttmukodes-jovoje-a-haboru-arnyekaban/](https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/04/19/a-visegradi-egyuttmukodes-jovoje-a-haboru-arnyekaban/)